

ตอนที่ 1

บทที่ 1 จิตพยาธิวิทยา

บทที่ 2 เกณฑ์สำหรับความผิดปกติทางจิต

บทที่ 3 ทฤษฎีจิตวิทยาและการรักษา

จิตพยาธิวิทยา (Psychopathology) มาจากคำว่า “Patho” ซึ่งมาจากภาษากรีก แปลว่า “Suffering” ซึ่งแปลเป็นไทยว่า ความทุกข์ทรมาน จิตพยาธิวิทยาจึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและเป็นเหตุแห่งทุกข์ของบุคคล ครอบครัว และสังคม พฤติกรรมเบี่ยงเบนมีตั้งแต่ระดับความรู้สึกรู้สึกมีปมค้อย กลัว รู้สึกผิด ย้ำคิด แยกตัว เพื่อฝัน จิตใจหดหู่ สับสน ใจเอกลักษณะของคน มีความขัดแย้งภายในตนเอง การหนีปัญหาต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้อาจแสดงอาการให้เห็น เช่น การใช้ยา ไข้หวัด การใช้กลไกป้องกันตนเองชนิดต่าง ๆ เช่น การเพื่อฝัน การลืมชั่วคราว หรือ อาการย้ำคิด ย้ำทำ เป็นต้น

อารมณ์โกรธอยากทำลายล้าง อาจแสดงออกทั้งภายนอกหรือกลับเข้าหาตนเองได้ เช่น มีอาการก้าวร้าว ทำลาย เป็นปรปักษ์กับผู้อื่น หรืออยู่ในรูปแบบของความหวาดระแวง สงสัย ก้าวร้าวต่อต้านสังคม หรือไม่แสดงออกต่อผู้อื่น แต่มีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง แสดงความบกพร่องทางกาย ความรู้สึกเศร้าจนกระทั่งฆ่าตัวตาย

เทอมที่ใช้แทนพยาธิวิทยา (Pathology) ได้แก่คำต่าง ๆ ต่อไปนี้

ผิดปกติ (Abnormal)

ความเบี่ยงเบน (Deviant)

การปรับตัวไม่ดี (Maladaptive)

พฤติกรรมผิดปกติ (Disordered Behavior)

อาจกล่าวได้ว่าจิตพยาธิสภาพ เป็นเหตุของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานสังคม สับสน ปรับตัวไม่ได้ พฤติกรรมเหล่านี้จะเชื่อมโยงเกี่ยวกับความทุกข์ ของคนรอบข้าง หรือตัวผู้ป่วยเอง และอิทธิพลที่สังคมไม่ยอมรับ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ป่วยต้องไม่หา การรักษาแก้ไข และถ้ายังพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นเป็นอันตราย หรือทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ เดือดร้อนมากเท่าไร การรักษาแก้ไขก็ยิ่งสำคัญมากขึ้นเท่านั้น

แต่เดิมโรคต่าง ๆ เช่น ไซโคโซมาติก (Psychosomatic) พวกดิดเหี้ย (Alcoholism)

ติดยา (Drug Abuse) ปัญหาทางเพศ (Sex Problems) ฆ่าตัวตาย (Suicide) และความผิดปกติทางจิต (Psychotic Disturbances) จะถูกเรียกว่า บ้า (Madness) ผีเข้า

(Possession) โรคจิต (Mental Disease) เป็นต้น ซึ่งขึ้นกับวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรม

ว่าจะเรียกความผิดปกตินั้นว่าอะไร แต่อย่างไรก็ดี สิ่งที่มีเหมือนกันในทุกวัฒนธรรมคืออาการหรือพฤติกรรมที่ผิดปกติของมนุษย์จะแสดงออกเหมือนกัน ๆ กัน เมื่อเจอปัญหา (Stresses) คือเริ่มตั้งแต่

บทที่ 1

จิตพยาธิวิทยา

เค้าโครงเรื่อง

1. จิตพยาธิวิทยาคืออะไร
2. พฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยา ได้ตอบสนองปัญหาที่มีขั้นตอนอย่างไร
3. แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผิดปกติ

สาระสำคัญ

1. จิตพยาธิวิทยา คือการศึกษาพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือผิดปกติไปจากเกณฑ์ปกติ ซึ่งทำให้เกิดทุกข์ต่อบุคคล ครอบครัว และสังคม
2. โดยทั่วไปเมื่อบุคคลพบปัญหาจะแสดงออกตั้งแต่ระดับปกติ เช่น ร้องไห้ ทำงาน ผันกลางวัน ฯลฯ จนกระทั่งระดับค่อยๆ รุนแรงขึ้น เช่น กังวล เก็บกด ด้อย ย้ำคิด ซึ่งขั้นสุดท้ายจะมีอาการเสื่อมถอยของความคิด ความจำ และมีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อตนเองและผู้อื่นได้
3. ศตวรรษที่ 18 เริ่มเชื่อกันว่าพฤติกรรมผิดปกติ เป็นผลมาจากอิทธิพลเหนือธรรมชาติ และพฤติกรรมที่ผิดปกติมักเน้นที่อาการรุนแรง เท่านั้น จนกระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 เริ่มคิดว่า โรคจิต เหมือนโรคทางกายที่แยกแยะได้ และมีสาเหตุเฉพาะของแต่ละโรค และเข้าใจว่าสาเหตุมาจากด้านชีวภาพ ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เริ่มมีแนวคิดที่ว่า สาเหตุของการป่วยทางจิตมาจากด้านชีวภาพ และด้านจิตสังคม

วัตถุประสงค์ของการเรียน

สามารถเข้าใจความหมายของจิตพยาธิสภาพ และรู้ว่าศึกษาเกี่ยวกับอะไรบ้าง และสามารถอธิบายพฤติกรรมที่เริ่มผิดปกติ จนกระทั่งปกติได้ รวมทั้งสามารถเล่าประวัติความเป็นมาของความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผิดปกติตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 จนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมที่ 1 จงเติมคำในช่องว่าง

1. “patho” มาจากคำในภาษากรีกที่แปลว่าอะไร.....
2. คำใดบ้างที่ใช้แทนคำว่า พยาธิวิทยา (Pathology)
ก.....ป.....
ข.....
3. เมื่อพบปัญหาหรือคนทั่วไป มักมีพฤติกรรมเช่นไร ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ.....
4. ยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เริ่มผิดปกติ 2-3 พฤติกรรม.....
5. พฤติกรรมที่ท่านคิดว่ามีความเจ็บป่วยทางจิตคือ.....

ประวัติความเป็นมาของพฤติกรรมผิดปกติ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ผู้คนเชื่อกันว่า ความผิดปกติทางจิตมีผลจากการกระทำของสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากธรรมชาติ เขาได้อธิบายว่าพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากปกตินั้นเป็นผลหรืออิทธิพลของภูติ ผี ปีศาจ วิญญาณ พ่อมด หมอผี หรือพลังจากจักรวาล หรือพลังภายนอกอื่น ๆ และผู้ที่ป่วยเป็นโรคจิตหรือบ้า นั้นเพราะเขาถูกลงโทษ เนื่องจากทำบาป หรือมีบาป ทำให้เหล่าวิญญาณ ภูติผี เหล่านั้นโกรธ จึงทำโทษหรือเข้าสิง ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนาในสมัยนั้น พฤติกรรมที่ผิดปกติ หรือคนไข้โรคจิตคือคนที่ควบคุมพฤติกรรมตนเองไม่ได้ มีอารมณ์ไม่เป็นมิตร ก้าวร้าว อิจฉา และผิดปกติทางเพศ ซึ่งช่วงนั้นความสนใจไม่ใช่เรื่องภูติผี ปีศาจ หรือเวทย์มนต์ คาถา เพียงอย่างเดียว แต่พลังนอกจักรวาลก็ได้รับความสนใจไม่น้อยเช่นกัน

การเชื่อเรื่องอิทธิพล ของพลังอื่น ๆ ก็ช่วยให้คนที่มีความผิดปกติไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเอง และช่วยให้ศาสนาได้อธิบาย หรือหาคำตอบให้กับพฤติกรรมที่ไม่ปกตินั้นได้

1. การแสดงออกแบบปกติทั่ว ๆ ไป ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ร้องไห้ ทำงานมากขึ้น หลับ ผื่นกลางวัน พุดมาก ไอ้อวด หรือไม่ก็เริ่มใช้เหล้า เบียร์ เป็นต้น
2. ชั้นแรกของการแสดงออกที่ไม่ปกติ เช่น วิตกกังวล อารมณ์ขึ้นลง เก็บกด มีอาการทางกายบ้าง อารมณ์ทางเพศลดน้อยลง
3. ชั้นที่สองของการแสดงออกที่ไม่ปกติ เช่น เป็นลมหน้ามืด โฟเบีย ย้ำคิด รู้สึกด้อย เก็บตัว พฤติกรรมทางเพศเปลี่ยนแปลงในทางผิดปกติ ติดยา เป็นต้น
4. ชั้นที่สามของการแสดงออกที่ไม่ปกติ เช่น ควบคุมตนเองไม่ได้ ก้าวร้าว มุทะลุ พฤติกรรมรุนแรง ทำลาย อาจเป็นครั้งคราวหรือเรื้อรัง
5. ชั้นที่สี่ของการแสดงออกที่ไม่ปกติ เช่น มีความรู้สึกสิ้นหวัง พฤติกรรมแปลก ไม่พูด การเคลื่อนไหวช้าหรือมักอยู่ในลักษณะเดิมเป็นเวลานาน ๆ พุดสับสน ระแวง หลงผิด อยู่ในภาวะสับสน
6. ชั้นที่ห้าของการแสดงออกที่ไม่ปกติ เช่น มีความเสื่อมถอยของความจำ ความคิด เหตุผล ฯลฯ หรือเศร้า ฆ่าตัวตาย ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

สุขภาพจิต (Mental health)

การแสดงออกเมื่อพบปัญหา	- โดยทั่วๆ ไป :- ร้องไห้ ทำงาน หลับ ผื่นกลางวัน พุดจาไอ้อวด ฯลฯ
- เริ่มผิดปกติ :- กังวล อารมณ์ขึ้นลง เก็บกด มีอาการทางกายบ้าง อารมณ์ทางเพศน้อยลง ฯลฯ
- เริ่มผิดปกติมากขึ้น :- เป็นลมหน้ามืดกลัวโดยไร้เหตุผล (Phobia) ย้ำคิด รู้สึกด้อย เก็บตัว พฤติกรรมทางเพศเปลี่ยนแปลงทางลบ
- ผิดปกติปานกลาง :- ควบคุมตนเองไม่ได้ ก้าวร้าว มุทะลุ พฤติกรรมรุนแรงทำร้าย ฯลฯ
- ผิดปกติก่อนข้างมาก :- สิ้นหวัง ไม่พูด พฤติกรรมแปลก เคลื่อนไหวช้า ระแวง หลงผิด สับสน ฯลฯ
- ผิดปกติมาก :- ดิ้นเดิน อยู่ไม่นิ่ง หรือเศร้า ฆ่าตัวตาย ฆ่าผู้อื่น |
|------------------------|---|

การเจ็บป่วยทางจิต (Mental Illness)

ความเข้าใจเกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิตเริ่มขยายต่อมาเรื่อย ๆ เช่นเริ่มศึกษา เรื่องโรคประสาท พฤติกรรมต่อต้านสังคม ดิตยา การปรับตัวที่ผิดปกติในเด็ก ปัญหาสมรสและพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตอื่น ๆ เช่นความขัดแย้งภายในใจของบุคคล การคิดค้างทางจิต (Fixation) ความรู้สึกผิด (Guilt) ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของโรคทางจิตได้ ในต้นศตวรรษที่ 20 นี้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุทางจิตเป็นที่ยอมรับอย่างสูงสุด รูปแบบของการสนทนากับคนไข้ การวินิจฉัย การรักษา จิตบำบัด และโรงพยาบาลทางจิตเวชเป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคมการรักษารูปแบบต่าง ๆ ก็เป็นที่ทำทหายของวงการจิตเวช ซึ่งได้แก่วิชาชีพต่าง ๆ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ทางจิตเวช เป็นต้น ซึ่งต่อมาได้มีนักอาชีวเวชบำบัด และพยาบาลด้านจิตเวชรวมอยู่ในทีมด้วย

ต่อมากลางศตวรรษที่ 20 ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า รูปแบบของการรักษาซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากปกตินั้นมาจากสาเหตุทางประสาท และชีวเคมีเท่านั้นไม่ถูกต้อง และจริง ๆ แล้วเป็นที่เชื่อกันว่า ความผิดปกติของจิตน่าจะมาจากหลายสาเหตุประกอบกันและการเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดความคิดทางลบ ต่อการวินิจฉัยและการรักษา เนื่องจากการจะรักษาได้นั้นต้องหาสาเหตุที่แท้จริงได้เสียก่อน แต่ความเชื่อเรื่องสาเหตุทางสมองนั้นต้องนำไปสู่การผ่าตัดสมอง หรือการช็อกไฟฟ้า ซึ่งเป็นสิ่งน่ากลัวและถึงแม้จะมียาที่ใช้รักษาทางจิตมากขึ้นแต่เชื่อไม่ได้ว่ายาเหล่านี้รักษาได้ตรงกับอาการที่เป็นอยู่ นอกจากนี้การที่เน้นว่าการเจ็บป่วยเป็นเรื่องของคนไข้ที่รับรู้ตนเองผิดไป แทนที่จะโทษเรื่อง ภูตผี และอำนาจนอกคนนั้นทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองและญาติพี่น้อง โดยเฉพาะคำที่กล่าวว่าป่วยทางจิต นำไปสู่การแยกตัวเอง หลกเลี้ยง กลัวการถูกปฏิเสธไม่ยอมรับ ถูกดูถูก และคนที่ถูกรักษาทางจิตมักทำให้เขารู้สึกขาดความเชื่อมั่น และกลัวสังคมไม่ยอมรับมากขึ้น แม้เขาจะถูกรักษาและดีขึ้นแล้ว เขาก็มักจะรู้สึกถูกสังคมรังเกียจ การที่เขาพยายามปรับตัวให้แข็งแกร่งขึ้น จึงไม่มีประโยชน์ และการมีปัญหาในสังคม จะทำให้การเจ็บป่วยทางจิตอีก เป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไป

ของเขา นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งหลายปัจจัยดังกล่าว จะหล่อหลอมให้เขามีพฤติกรรมที่ปกติ หรือไม่ปกติต่อมา และการสะสมของปัจจัยดังกล่าวทำให้แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะของตนเอง แม้จะเป็นແຕ່แบบ ໒໒໒໒໒໒໒໒

สาเหตุของการเจ็บป่วยทางจิตนั้นเป็นปฏิสัมพันธ์ของด้านชีวภาพ และด้านจิตสังคมที่สะสมกันมาตั้งแต่วัยต้น ๆ ของชีวิต มีผู้เข้าใจผิดว่า สาเหตุมาจากปัญหาในปัจจุบันของผู้ป่วยเช่น ออกหัก การสูญเสียบุคคลในครอบครัว หรือล้มละลายทางธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งจริง ๆ แล้ว เหตุเหล่านั้นเป็นเพียงเหตุนำ(Precipitating Cause) ซึ่งหลาย ๆ ทฤษฎีได้ให้ความสำคัญกับเหตุ นำ ให้เกิดอาการที่เก็บซ่อนมาแล้วหลาย ๆ ปี ความเข้าใจในอีกอันหนึ่ง คือการที่เข้าใจว่าประสบการณ์ในวัยเด็ก มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไป ซึ่งมันก็จริงที่รากฐานของความผิดปกติของพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น มักจะถูกสร้างขึ้นตั้งแต่วัยต้นของชีวิต แต่มีไม่น้อยที่พฤติกรรมเกิดเปลี่ยนแปลงหรือกลับมาดีขึ้นในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ มันยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่า ผู้ที่มีปัญหาในวัยเด็ก เช่น ปัญหาการฝึกการขับถ่าย (Toilet training) จะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่ปกติ หรือเจ็บป่วยทางจิต เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ เชฟเฟอร์และเบเลย์ (Schaefer and Bayley) ได้อธิบายว่าเป็นไปได้ใหม่ที่การเลี้ยงดูในช่วงการฝึกการขับถ่ายและการเลี้ยงดูในช่วงที่สำคัญ ๆ ในอดีตนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มด้านดี-ไม่ดีของรูปแบบการเลี้ยงดูของแม่ และบรรยากาศของครอบครัว ซึ่งเด็กได้ประสบทุกเมื่อเชื่อวัน และเป็นปี ๆ กว่าเขาจะแยกครอบครัวออกมา ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวจะทำให้เขานำมาปฏิบัติต่อ คู่ครอง ครอบครัวของเขา และเป็นไปได้มากที่เขาจะสร้างครอบครัวที่มีปัญหาขึ้นมา และก็อาจจะเป็นไปได้ที่คนจะทำตรงข้ามกับที่เขาเคยประสบมา เช่นถูกเลี้ยงดูแบบระเบียบจัด เขาอาจมีพฤติกรรมตรงข้ามโดยสิ้นเชิง เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ก็ได้ ซึ่งก็จะสร้างปัญหาไปอีกรูปแบบหนึ่ง

อีกปัจจัยหนึ่งที่เสริมความเชื่อเรื่องที่ว่า พฤติกรรมผิดปกติทั้งหลายเกิดจากอิทธิพลของพันธุกรรม และมีอิทธิพลตั้งแต่เกิดไปจนตาย ถ้าพันธุกรรมไม่ดี มีบุคลิกภาพผิดปกติ ผู้นั้นก็มักจะผิดปกติไปจนตลอดชีวิต ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิด บุคลิกภาพพัฒนาแบบต่อเนื่อง พลิกผันในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ และมันอาจจะเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เพจ (Page) คิดว่าคงไม่มีใครเจ็บป่วยทางจิต เพราะสาเหตุทางพันธุกรรมของเขาหรือเพราะประสบการณ์ในวัยเด็กเพียงอย่างเดียว แต่พันธุกรรมที่ดี การเติบโตจากวัยเด็กมาดี จะช่วยให้เขามีภูมิคุ้มกันทางจิตต่อมาของเขา แต่ก็ไม่การันตีว่าเขาจะปลอดภัยจากการมีความผิดปกติทางจิตอย่างแน่นอน

กิจกรรมที่ 2 จงกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าถูก และ X หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าผิด

-1. มีความเชื่อว่าการป่วยทางจิตมีอิทธิพลจากภูตผี ปีศาจ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19
-2. ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีความเชื่อกันว่าพฤติกรรมผิดปกติน่าจะจัดกลุ่มเรียกเป็นโรคทางกายได้เช่นกัน
-3. ทูดิคัม (Thudichum) เป็นผู้สรุปว่าการเจ็บป่วยทางจิต มีสาเหตุมาจากสารเคมีต่าง ๆ ในร่างกาย มีความผิดปกติ
-4. ความเชื่อว่าสาเหตุของอาการทางจิตมาจากหลายปัจจัยอยู่ในยุคศตวรรษที่ 20
-5. ประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลทำให้คนป่วยทางจิต

เซฟ (Scheff) ตั้งสมมติฐานว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเปรียบเสมือนหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปแล้วถูกสังคมประณามว่าป่วยทางจิต เขาก็จะคิดว่าเขาเป็นเช่นนั้น และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนตามความคาดหวังของสังคม

ปัจจุบันคำว่า โรคจิต (Mental Disease) จึงไม่นิยมอีกแล้วและไม่ย้ำเรื่องสาเหตุและการรักษาด้านชีวเคมี เท่านั้น แต่จะให้ความสนใจทั้งด้านจิตใจ สังคม การศึกษา และด้านกฎหมายร่วมด้วย คำที่ใช้แทน “โรคจิต” มีมากขึ้น เช่น พฤติกรรมแปรปรวน (behavior Disorders) มีปัญหาด้านจิตใจ (Psychological Problems) หรือ จิตใจยุ่งเหยิงไม่ปกติ (Mental Disturbances) เป็นต้น ซึ่ง ซาส (Szasz) ได้ให้คำจำกัดความของจิตแปรปรวน (Mental Disorders) ว่า หมายถึง มีปัญหาในการดำเนินชีวิต (Problems in Living) ซึ่งรวมถึงการเบี่ยงเบนจากการยอมรับทางจริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งทำให้คนไข้ไม่ถูกปฏิเสธจากสังคมมากนัก ซึ่งการเบี่ยงเบนนี้อาจจะมีผลจากการเลี้ยงดูหรือประสบการณ์เดิมที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมของเขาได้ในช่วงวัยเด็ก

การศึกษาสาเหตุที่มาจากหลายปัจจัยคือทั้งด้านชีวภาพ จิตวิทยา สังคมวิทยานั้น สามารถอ้างอิงจากทฤษฎีบุคลิกภาพหลาย ๆ ทฤษฎี ที่นิยมมากเช่น ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson) แอดเลอร์ (Adler) เป็นต้น ซึ่งได้กล่าวถึงบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นมักสะท้อนให้เห็นประวัติชีวิตของคนผู้นั้นทั้งหมดที่ผ่านมา ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะมีพฤติกรรมเช่นไรขึ้นกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรม กายภาพและสังคมสิ่งแวดล้อม

การตัดสินใจว่าใครป่วย โดยเฉพาะด้านจิตใจเป็นสิ่งสำคัญมาก คำกล่าวที่ว่า “ชื่อนั้นสำคัญไฉน” คงใช้ไม่ได้กับการที่ได้ชื่อว่า เป็นคนป่วยทางจิต ยิ่งถ้าทุกคนมีความรู้ผิด ๆ คิดว่าการป่วยทางจิตไม่มีทางรักษาหาย หรือเข้าใจสาเหตุผิด ๆ ก็จะทำให้ผู้ป่วยมีภาพพจน์ไม่ดีในสังคม มีคนเป็นจำนวนมากละอายที่จะขอรับการรักษาหรือตรวจทางจิต ฉะนั้นการให้ความรู้แก่ชุมชน ด้านสาเหตุของความผิดปกติ และการรักษาที่ถูกต้อง น่าจะเป็นแนวทางใหม่ที่ช่วยให้ผู้มีผิดปกติทางจิตมีภาพพจน์ตนเองขึ้น และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป

จิตพยาธิวิทยา (Psychopathology) เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งมีตั้งแต่ระดับอ่อน ๆ ไม่รุนแรง เป็นเพียงชั่วคราว จนกระทั่งถึงระดับรุนแรง ซึ่งพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองครอบครัวและสังคม การที่เบี่ยงเบนนั้นจะเกิดจากการตอบสนองต่อปัญหาที่มากกระทบ ซึ่งมีปฏิกิริยาโต้ตอบที่แสดงถึงปัญหาทางสุขภาพจิตและจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเริ่มป่วยทางจิต ตั้งแต่ระดับอ่อน ๆ จนถึงระดับรุนแรงมาก ซึ่งในช่วงดังกล่าว คนไข้ต้องการการดูแลรักษา

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 คนเชื่อว่าความผิดปกติทางจิตเป็นการกระทำของสิ่งที่อยู่พวกเหนือธรรมชาติ ต่อมาเมื่อมีการแพทย์เจริญขึ้นเริ่มเชื่อว่าสาเหตุการเจ็บป่วยได้มาจาก ชีวะ เคมีในสมองของมนุษย์

ช่วงศตวรรษที่ 20 ความเชื่อได้เปลี่ยนไปอีกโดยเชื่อว่าสาเหตุของการเจ็บป่วยทางจิตนั้นมาจากหลายปัจจัยประกอบกัน ซึ่งได้แก่ทางด้านชีวภาพ และด้านจิตสังคม ซึ่งความเชื่อนี้ไม่โทษถึงสิ่งที่เหนือธรรมชาติอีกต่อไปแล้ว ทำให้เกิดปัญหาคือผู้เจ็บป่วยทางจิตและครอบครัวมีความเชื่อมั่นลดลงละอาย รู้สึกภาพพจน์ในสังคมไม่ดี ถ้ารู้ว่าป่วยทางจิต ฉะนั้น การที่จะตัดสินใจว่าใครป่วยทางจิตจึงควรพิจารณาให้รอบคอบและเป็นสิ่งสำคัญมาก

การแยกแยะระหว่างความคิดปกติ และปกติก็คือ ผู้มีพฤติกรรมผิดปกติจะมีการแสดงออกไม่เหมาะสมอย่างมากกับสิ่งแวดล้อมของเขา ปรับตัวไม่ได้ไม่เห็นได้ชัด ไม่สามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้ มีความยากลำบากในการปรับตัวกับชีวิตประจำวัน และถ้ามีปัญหาอะไรมากระทบมักมีความเครียดมากเกินไป

โดยทั่ว ๆ ไป ปฏิกริยาโต้ตอบต่อความเครียดของมนุษย์จะสังเกตได้ดังนี้

มีปัญหาการเรียน ความจำ ความคิด และการตัดสินใจเสียไป

การสื่อสารที่ไม่สอดคล้อง (ทั้งการใช้ภาษา และไม่ใช้ภาษา)

การแสดงออกทางอารมณ์มากเกินไปและไม่คงที่

โกรธตนเอง ทำร้ายตนเอง

มีพฤติกรรมไม่เป็นมิตร ก้าวร้าวต่อผู้อื่น

มีปฏิกริยาหนี แยกตัวเอง ขอมแพ้ ต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ปฏิกริยาต่อความเครียดที่คนปกติและไม่ปกติใช้เหมือน ๆ กันคือการใช้กลไกป้องกันตนเอง เช่น การถอยหลังเข้าคลอง (Regression) การชดเชย (Compensation)

การใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) เป็นต้น ซึ่งอาจใช้ 1 อย่าง หรือมากกว่า 1 ก็ได้ การใช้กลไกป้องกันตนเอง ถือว่าเป็นการทำงานของจิตระดับไม่รู้ตัว (Unconscious) ซึ่งในคนปกติการใช้การป้องกันตนเองบ้างถือว่ามีประโยชน์ เพื่อให้ความรู้สึกเชื่อมั่นและรู้สึกไม่เสียดสมมูล

สิ่งสำคัญในการแบ่งแยกระหว่างคนป่วยทางจิตและคนปกติ ในด้านพฤติกรรมตอบสนองต่อความเครียดก็คือ อาการผิดปกติมักจะคงอยู่นานกว่า หรือใช้กลไกป้องกันตนเอง ก็ใช้ซ้ำ ๆ ใช้นานมากเช่น คนที่กลัวการล้มเหลวมาก ๆ แล้วเกิดสอบแพ้เพื่อน เขาอาจใช้กลไกป้องกันตนเองคือโทษผู้อื่น เช่นเพื่อน ได้คะแนนดีกว่า เพราะแอบลอกเข้าไป หรือเพราะครูรักจึงได้คะแนนดีกว่า คน ถ้าใช้เพียงครั้ง 2 ครั้งแล้วแก้ปัญหาได้โดยเขาพยายามและผลสอบดีขึ้นการกลไกป้องกันตนเองหายไปก็ถือว่าปกติ แต่ใช้เวลานาน และใช้มากขึ้นเพราะยังแก้ปัญหาไม่ได้คนผู้นั้นอาจมีความหลงผิดหวาดระแวง จินตนาการว่าผู้อื่นเป็นศัตรู จนกระทั่งถึงการทำร้ายได้นั้นหมายความว่า พฤติกรรมนั้นผิดปกติไปแล้ว นอกจากนี้พฤติกรรมที่แสดงออกต้องไม่สมเหตุสมผล ขาดความเหมาะสม ขาดการควบคุมและค่อนข้างจะรุนแรง และรบกวนทำความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

แบบฝึกหัด

จงกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องมากที่สุด

- คำว่า “พยาธิ” (Patho) มาจากภาษากรีกแปลว่าอะไร
 - แบคทีเรีย
 - ความทุกข์ทรมาน
 - ผิดปกติ
 - พฤติกรรมที่ไม่ดี
 - เบี่ยงเบน
- เทอมที่ใช้แทน “พยาธิวิทยา” ได้แก่คำใด
 - ผิดปกติ
 - เบี่ยงเบน
 - ปรับตัวไม่ดี
 - พฤติกรรมผิดปกติ
 - ถูกทุกข้อ
- ข้อใดคือพฤติกรรมที่แสดงถึงบุคคลเริ่มมีปัญหาสุขภาพจิต แต่ยังไม่ได้จัดว่าป่วยทางจิต
 - วิตกกังวล
 - ร้องไห้
 - มีอาการทางกาย
 - เก็บตัว
 - อารมณ์ขึ้นลง
- ปฏิกิริยาใดตอบสนองต่อความเครียดที่มีความรุนแรงที่สุดคือข้อใด
 - โฟเบีย
 - ก้าวร้าว มุทะลุ
 - ระแวง
 - สับสน
 - เสื่อมถอยเรื่องความจำ เหตุผล

5. ความเชื่อเรื่องพฤติกรรมที่ผิดปกติมาจากการกระทำของสิ่งเหนือธรรมชาติอยู่ในช่วงใด
- ก. คริสต์ศตวรรษที่ 17
 - ข. คริสต์ศตวรรษที่ 18
 - ค. คริสต์ศตวรรษที่ 19
 - ง. คริสต์ศตวรรษที่ 20
 - จ. ไม่มีข้อใดถูก
6. ข้อใดไม่มีอิทธิพลต่อคนที่มีพฤติกรรมผิดปกติในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18
- ก. ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง
 - ข. ผู้นำศาสนาอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมนั้น
 - ค. ผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนถือว่าเป็นคนบาป
 - ง. มีการผ่าตัดสมอง และช็อกไฟฟ้าเพื่อการรักษา
 - จ. ความผิดปกติมีผลจากพลังในจักรวาล
7. ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 มีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุทางจิตใจข้อใดที่ได้รับความนิยมมาก
- ก. พลังจักรวาล
 - ข. สารเคมีในสมอง
 - ค. ความเจ็บป่วยทางจิตมาจากการเผาผลาญในร่างกายผิดปกติ
 - ง. โรคทางจิตแบ่งได้หลายชนิดเหมือนโรคทางกาย
 - จ. ความเจ็บป่วยทางจิตต้องมีอาการรุนแรงเท่านั้น
8. ข้อใดไม่ใช่นักวิชาการทางจิตเวช
- ก. จิตแพทย์
 - ข. นักจิตวิทยา
 - ค. นักสังคมสงเคราะห์ทางจิตเวช
 - ง. นักกายภาพบำบัด
 - จ. นักอาชีวบำบัด

9. คำใดที่ไม่นิยมใช้เรียกผู้มีพฤติกรรมที่ผิดปกติ
- ก. โรคจิต
 - ข. พฤติกรรมแปรปรวน
 - ค. จิตแปรปรวน
 - ง. พฤติกรรมเบี่ยงเบน
 - จ. มีปัญหาการปรับตัว
10. ข้อใดต่อไปนี่ที่สนใจศึกษาพฤติกรรมมนุษย์โดยเน้นปัจจัยทางด้านจิตสังคม
- ก. ฟรอยด์
 - ข. อีริกสัน
 - ค. พาฟลอฟ
 - ง. สกินเนอร์
 - จ. แบนดูล่า
11. ข้อใดถูกต้อง
- ก. ประสบการณ์วัยเด็กทำให้คนป่วยทางจิตในเวลาต่อมา
 - ข. พันธุกรรมมีอิทธิพลต่อมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย
 - ค. สาเหตุของพฤติกรรมผิดปกติมีผลจากความเครียดปัจจุบันเช่นสอบตก ออกหัก ฯลฯ
 - ง. การใช้กลไกป้องกันตนเองเป็นการแสดงว่ามีความผิดปกติ
 - จ. ผู้มีปัญหาทางจิตจะปรับตัวไม่ได้ แก้ปัญหาไม่ได้
12. ข้อใดเป็นความเชื่อของ เครปลิน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20
- ก. อาการทางจิตเป็น โรคชนิดหนึ่ง
 - ข. โรคทางจิตแบ่งได้หลายโรค เช่นเดียวกับทางกาย
 - ค. โรคทางจิต มีสาเหตุเฉพาะของแต่ละโรค
 - ง. อาการทางจิตแตกต่างกันและคาดเดาได้
 - จ. ถูกทุกข้อ